Eduskunnan lakivaliokunta

Asia: U 44/2023 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle

Poliisihallituksen lausunto valtioneuvoston jatkokirjelmään, koskien uhridirektiivin muuttamista

Poliisihallitus on lausunut 21.09.2023 (POL-2023-127304) Eduskunnan lakivaliokunnalle EU:n komission muutosehdotuksesta, koskien rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua.

Mitä tulee nyt lausuttavaan jatkokirjelmään, niin Poliisihallitus näkee käsillä olevat muutokset tarpeellisina, semminkin kun uhrin ja haavoittuvassa asemassa olevan tuen ja avun saamiseen tulee kiinnittää viranomaistoiminnassakin edelleen erityistä huomiota.

Tässä lausunnossa, koskien jatkokirjelmää, tuodaan yleisellä tasolla esille huomioita, jotka liittyvät poliisin käytännön toimintaan, jonka jatko- ja ohjaustoimien mahdollisuuksien turvaaminen on usein välttämätön edellytys rikoksen uhrin oikeuksien toteutumiselle kulloisessakin yksittäistapauksessa.

Poliisilla on ollut vuodesta 2019 valtakunnallinen USEL-verkosto[1], jossa on kaikista poliisiyksiköistä päällystötason edustus sekä rikostorjunnan että valvonta- ja hälytystoiminnan sektoreilta. Verkostossa käsitellään mm. rikoksen uhrin oikeuksiin ja ohjaamiseen liittyviä asioita.

USEL-työtä on tehty yhteisillä toistuvilla kehittämispäivillä mm. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Rikosuhripäivystyksen sekä Ensi- ja turvakotien liiton kanssa. Yhteistyössä on laadittu mm. koulutusmateriaalia ja jaettu hyviä käytänteitä sekä tiivistetty paikallista yhteistyötä.

Poliisin käytännön kokemusten ja myös em. yhteistyön myötä, tässä yhteydessä esitetään, jatkokirjelmän osalta, seuraavat huomiot:

- Poliisin asiakkaana ja rikoksen osapuolina yms. on jatkuvasti enemmän henkilöitä, jotka eivät puhu kotimaisia kieliä. Usein he ovat myös erityisen haavoittuvassa asemassa olevia. Tämä kaikki tulisi huomioida, uhripalveluita ylläpidettäessä ja kehitettäessä, koska tietyn tyyppisten asioiden (lähisuhdeväkivalta, ihmiskauppa, kunniaan liittyvät asiat jne.) kattavat alkutoimet turvaavat parhaiten tuloksellisen ja myös taloudellisen lopputuloksen. Asiat tuppaavat mutkistumaan pitkittyessään, eli asiat tulisi

[1] Poliisin valtakunnallinen **USEL-verkosto** käsittelee rikoksen uhrin ohjaamiseen, rikosasioiden sovitteluun ja edunvalvontaan sekä lähestymiskieltoihin yms. liittyviä asioita, poliisitoimintaa ja -koulutusta sekä sidosryhmäyhteistyötä kehittämällä.

POLIISIHALLITUS
Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 ESPOO
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puh. +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780

saada heti ensimmäisestä kosketuksesta lähtien kokonaisvaltaiseen hoitoon kaikkien toimijoiden osalta - uhrin oikeuksien toteutumiseksi.

- Poliisilla on suuri vastuu asiakkaan / rikoksen uhrin yksilöllisiin tarpeisiin liittyvässä ohjauksessa velvoitteineen. Poliisin asiakkaat / rikoksen uhrit ovat usein monien erilaisten palveluiden tarpeessa ja tilanteissa, joissa eivät pysty välttämättä itse toimimaan. Kaikkien tarvittavien palveluiden määrittelyn osaamista ei voida luonnollisesti poliisilta edellyttää esim. psykologisen tuen tarpeen osalta. Näissä asioissa etenkin eri viranomaisten vastuut ja velvollisuudet sekä toiminnalliset rajapinnat tulee määritellä ohjauksen ja varsinaisen tuen sekä hoidon osalta aukottomasti.
- Lapsiuhrien osalta voidaan todeta, että Suomessa esim. Barnahus-hankkeen[2] myötä on edistetty asioita ja yhteistyötä monin myönteisin tavoin ja tätä osaamista sekä kokemusta voitaisiin hyödyntää laajemminkin eri hankkeissa ja uhriasioissa - esim. MARAK-toiminnan[3] kehittämisessä. Hankkeiden osalta tulisi aina varmistaa, että ne ovat juurrutettavissa olemassa oleviin rakenteisiin, toiminnan jatkumisen varmistamiseksi.
- Kaikkineen kyse on poliisin osalta siitä, että poliisi on usein po. asioissa akuuttien tilanteiden hoitaja sekä esitutkintaviranomainen. Se, että poliisi pystyy suorittamaan ja toteuttamaan uhridirektiivin edellyttämiä asioita monien muiden velvoitteidensa ohessa, on kokonaisuuden kannalta lähes aina riippuvainen muiden toimijoiden valmiudesta ja kyvykkyydestä toimia rikoksen uhrin oikeuksien ja tuen sekä suojelun toteutumiseksi. Tämä kaikki edellyttää tiivistä yhteistyötä, mieluiten rakenteellista yhdessä tekemistä ja keskeisten rikosuhripalveluiden saatavuuden sekä rahoituksen turvaamista - etenkin valtakunnallisesti kattavien palveluiden osalta.

Poliisitarkastaja Pekka Heikkinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 20.05.2024 klo 13:33. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu LaV@eduskunta.fi

[2] **Barnahus**-hankkeessa tehostetaan lapsiin kohdistuvien väkivaltaepäilyjen selvitysprosesseja sekä väkivaltaa kokeneiden lasten tukea ja hoitoa.
[3] **MARAK** on väkivallan uhreille auttamisen moniammatillinen menetelmä, joka koordinoi uhrille annettavaa tukea eri alojen ammattilaiset ja viranomaiset yhteen.

Tiedoksi Poliisihallituksen esikunta
Poliisiylitarkastaja Minna Ketola